

Лідія Чорна

ЧОРНА Лідія Валеріївна – докторант кафедри філософії, теорії та історії державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, кандидат політичних наук, доцент. Сфера наукових інтересів: соціальна філософія та філософія історії

ФЕНОМЕН ІДЕАЛУ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО АНТРОПОЛОГІЧНОГО ПОВОРОТУ

У статті аналізується ідеал крізь призму розуміння сучасного антропологічного повороту. Інтерпретація ідеалу і сьогодні є актуальною темою дискусій у сучасній філософії. З глибинною зміною культурних практик у сучасному глобалізованому світі не може залишатися у старих модерних межах і ідеал. Він із образу субстанції, із образу ідентичного стає вербалізованою конструкцією. Мета статті – перейти від всезагального бачення феномену ідеалу до його інтерпретації у межах антропологічного повороту. Ідеал проаналізовано у реаліях культурних практик, які впливають на його формування.

***Ключові слова:** антропологічний поворот, ідеал, культурна практика, постмодерн, соціокультурний простір.*

На початку XXI століття, що характеризується глибинною зміною культурних практик глобалізованого світу, не може залишатися у старих модерних межах і ідеал. Він із образу субстанції, із образу ідентичного стає вербалізованою конструкцією, але ця вербалізована конструкція маскується образом тіла. Таким чином, існує доповнювальність вербального й зображувального, візуального. Виникає потреба трансформувати цю семіотичну парадигму, відійти від тотальної вербалізації або граматологічної інтерпретації культури. Таким чином, проблема ідеалу залишається не межі тисячоліть не менш актуальною для дослідження, ніж у попередні століття. Інтерпретація ідеалу і сьогодні є злובоденною темою дискусій у сучасній філософії. Дослідженню проблеми ідеалу присвятили роботи С.М. Булгаков, Е.В. Ільєнков, В. Краус, І. Кант, П.І. Новгородцев, Є.М. Трубецької, С.Л. Франк;

© Л. В. Чорна, 2016

сучасні українські філософи: В.Ю. Барков, В.П. Заблоцький, В.О. Корнієнко, Ю.Г.Легенький, Т.В. Розова, З.Ф. Самчук, М.Т. Степико, В.І.Шинкарук; сучасні зарубіжні дослідники: М.М. Аверін, О.М. Величко, Г.Г. Водолазов, Ю. Габермас, В.А. Лекторський, С.В. Мяснікова, І.С. Шатіло та багато інших.

Мета статті перейти від всезагального бачення ідеалу до осмислення або інтерпретації ідеалу в межах сучасного антропологічного повороту. Тому спочатку ми характеризуємо дискурсивні практики, які створюють сучасну систему презентації ідеалу. Потім спробуємо реконструювати, як моделюється ідеал у тій чи тій філософській матриці. Проаналізуємо ідеал як соціокультурну реальність.

Отже, розглянемо феномен ідеалу в контексті сучасного антропологічного повороту. Так, М.Фуко підкреслює, що існує певна система влади над життям і над смертю, над задоволенням і над обов'язками людей, які вступають у шлюб або вступають у відношення у соціумі у контексті різних практик культури. Ця система структурується у просторі, який визначає дискурс влади.

Він пише: «Конкретно говорячи, ця влада над життям вже з ХУІІ століття розвивалась у двох основних формах; форми ці, зрештою, не є антитестичними, вони представляють собою скоріше два полюси розвитку, пов'язаних один з одним цілим пучком опосередкованих відносин. Один із цих полюсів, – той, здається, що сформувався першим, – був центрований навколо тіла, що розумівся як машина: його дресура, збільшення його здібностей, викачування його сил, паралельний ріст його корисності та його покірності, його включення у ефективні та економічні системи контролю – все це забезпечувалося процедурами влади, котрі складають характерну особливість дисциплін тіла, – ціла анато-політика людського тіла. Другий, сформований дещо пізніше, до середини ХУІІІ століття, центрований навколо тіла-роду, навколо тіла, яке пронизане механікою живого і слугує опорою для біологічних процесів: розмноження, народжуваності та смертності, рівня здоров'я, тривалості життя, довголіття – разом зі всіма умовами, від яких може залежати варіювання цих процесів, піклування про них здійснюється завдяки цілій серії втручань та регулюючих здібностей контролю, – справжня біополітика народонаселення. Дисципліни тіла і способи регулювання населення створюють ті два полюси, навколо котрих і розгортається організація влади над життям» [1, с.243-244].

І сексуальність, і тіло, і влада інструменталізуються і у контексті визначення у якості дискурсивних практик, тобто артикульованих та знаково презентованих конотацій та єдності співскладених дискурсів, створюють зовсім іншу систему презентації ідеалу, де засадою стає

лінгвістичний ідеал або граматиологія (за визначенням Ж.Дерріда). Ю.Лотман блискуче показав, що існує автоматизована граматика, яка функціонує автоматично як банальне донесення сенсу всім зрозумілих і ясних максим, поетика, яка виникає на підставі інвертованої граматики, де існує механізм втрати синтаксису, інверсії, гіперболи, і навіть аксюмарону, – все це і дає той риторичний інструментарій або ту риторичну образу (за Р.Бартом), яка ідеал визначає як трансформативний образ. Перед нами досить проста впевненість в тому, що на основі простої, банальної інформації можна досягнути ідеальної, образної інформації шляхом перекомбінування, риторичних перестановок, деформацій, змін, тобто шляхом трансформації первинного дискурсу або первинної системи.

У роботі «Міфології» Ролан Барт пише про те, що сучасна культура сповнена сучасними міфами. А міф як знак, як певна система, яка піддається обробці у міфологічному полі, стає означувальною у контексті іншого міфотворчого або міфогенного простору, де означуваним стає концепт або імператив, або монологічний розумний принцип, який переструктурує, риторично успадковує і таким чином трансформує первинну моделюючу систему або первинний міф [2].

Необхідно підкреслити, що ідеал як ейдос, як образ, як імагенативний абсолют міфологізується. Більш того, цей міф перетворюється у міфодизайн, у систему соціальних трансформативних риторичних метабол, норм, правил, трансформацій тексту, де все це можна означити як дизайн, тобто систему нормативних правил, трансформацій тексту в контексті риторичної системи або автоматизованої системи, яка призводить до очікуваних і бажаних результатів. Передбачення майбутнього як ідеал, як антиципація цього майбутнього стає риторичною механікою, якщо не механо-детермінізмом праці у лінгвістичному контексті або у лінгво-семіологічному контексті, або у контексті дискурсивних практик – все це визначається по-різному у різних семіотичних школах.

Розглядаючи соціокультурний простір як певний просторово-часовий континуум, Едгар Морен пише: «Реальність теперішнього помічена наближенням незримої катастрофи, незримої тому, що їй ще потрібен час, щоб реалізувати себе як величезному метеориту. Так було у випадку з великим метеоритом, який впав на Землю у доісторичні часи, коли повмирили динозаври. Той вибух надовго оточив щільною хмарою всю Землю. Цей новий, сучасний метеорит вб'є вже не динозаврів. У цьому випадку мова йде про майбутнє людства, тобто те, що гарантував йому прогрес. Це безперервне далі і далі, краще і краще, що нас вело вперед і давало нам надію, ця ідея детермінованого, механічного, фатального, необхідного, чудодійного, лучезарного прогресу

більше не актуальна і не життєздатна. При таких умовах абсолютно можна пояснити бігство до минулого і до минулих часів. Зрозуміло, що менш жорстоке минуле було також в теперішньому, у будь-якій його амбівалентності все ж можна жити. І більш жорстоке минуле у тих, хто у теперішньому живе у страху, і у нещасті, де, навіть, сама ідентичність, право бути самим собою, розум, а іноді і нерозум, безум – все знаходиться під загрозою» [3, с. 86].

У цих патетичних тонах йдеться про те, що ідея вибуху, великого стрибку або стохастичних змін, які стають знову актуальні у рамках сучасного хаосогенного і хаосоподібного, мутагенного процесу трансформації культури і людини, а петля рекурсії, звернення до витоків, до минулого є той новітній міф, який шукає ідеальну батьківщину у минулому.

Актуалізується міф про інше начало, про інший виток, про можливість змінити історію. Але, якщо зараз людина знаходиться на перетині альтернатив, на перетині виборювання майбутнього як певного проекту, певної програми, це звернення до потрібного минулого теж є цікавою проблемою. Е.Морен пише: «Таким чином, наш виток попереду. Приведені вище висказування М.Гейдеггера виказують подив для того, щоб було актуальним нове начало, новий розвиток, необхідно, щоб пробудилися і розвернулися сили росту і регенерації, що заключається у природі людини як індивідууму, так і ества соціального. Саме у цьому сенсі слід звернутися до ідеї генералізуючої творчої людини, про котру говорив молодий К.Маркс у своїх рукописах з політекономії. Маркс у ту добу не знав генетики, він мав на увазі генеративні сили та ніби-то креативну міць людини. Ми можемо розглянути сенс генеративних можливостей людини, згідно грецькому поняттю «архе». Це слово означає не тільки давній, архаїчний, але воно має... значення – засновник, джерело. Інакше говорячи, для того, щоб у людства був новий виток, йому потрібно знов повернутися до джерела або швидше потрібно, щоб це джерело пробудилося у ньому» [3, с.100-101].

Це цікавий зразок постмодерної метафізики, пошук витоків, але не заперечення генези, культурогенезу, системогенезу. Це не відкидання тих ідеалів, які існували, діяли у минулому, а трансформація їх як витоків у вигляді вже модифікованих стратегій, що вписується у сучасні знаки і конотації і долає кризу, яку Ж.Бодрійяр зазначив як кризу референції.

Ж.Бодрійяр пише: «У ході безкінечного самовиробництва система ліквідує свій міф про першовиток і всі ті референційні цінності, котрі вона сама опрацювала по мірі свого розвитку. Ліквідуючи свій міф про першовиток, вона ліквідує і свої внутрішні протиріччя. Немає більше

ніякої реальності і референції, з котрою її можна було б співставити, а також і свій міф про кінець, міф про революцію. У революції проявляється перемога родової людської референції, первинного людського потенціалу. Але що ж робити, якщо капітал стирає з карти саму людину як родове ество, замінюючи її людиною генетичною» [4, с.130-131].

Самовиробництво і самопродукування систем як анігіляція і втрата референції, як втрата першовитоків, втрата протоміфу призводить до міфів знакових, міфів канатативних, міфів трансформативних, які залишаються у полі тої власної риторики, яку надає кожна з окремих практик культури. Це і свідчить про те, що трансформується само ество ідеалу.

Ідеал вже не вкорінений у субстанції, не вкорінений у культурі, тому що культура позбавлена своїх витоків. Він стає мірою канатативних відносин: знак знака знака знака ... Безкінечна відсилка до протознака створює ту нескінченність, у якій втрачається актуальність первинного знака. Це і свідчить про індивідуальне сингулярне (одиничне) зазначення, ідеальне, яке формується як втрата першозasad або втрата канатату. Так, вже у контексті новітньої міфології, новітньої системи вербальних, грамаатологічних, лінгвістичних, семіологічних предикацій функціонування ідеального та ідеалу ми бачимо, як трансформується сам ідеал.

Цей ідеал Жан Бодрійяр чітко визначає як симулякр. «Де велика культура тактильної комунікації, на прапорах котрої техно-люміно-кінетичний простір і всезагальнюючий стаціодинамічний простір видовищ. У цьому світі операціональної симуляції, мультисимуляції й мультивідповіді прищеплюється щира уява уявного контакту, сенсорного мімітизму, тактильного містицизму, по суті це вся екологія, щоб натуралізувати неперестанне тестування на успішну адаптацію, ...вся ідеологія регулювання через інформацію, тобто новий образ павловських рефлексій в рамках гнучких систем мислення» [4, с.148].

Ми достатньо чітко бачимо, як змальовано симбіоз тактильної, зорової та вербальної синестезії, де слово «образ», «гештальт», «патерн», «зображення» і одночасно темне, м'язове почуття (за І.М.Сеченовим) – все стає певним екраном, видовищем як симбіозом, синкретизмом продуцента та реципієнта у віртуальному просторі комунікацій, просторі сучасних інтеракцій, якими сповнюється світ.

Виникає синестезійний, полімодальний образ чіткої інформації, де ідеал існує ніби-то на межі комунікативних систем, існує як синкретизм, як єдність продукування і рецепції, як дещо універсальне, що спонукає до прийому інформації, рецепції і відразу ж її продукування у вигляді актуального досвіду надання відповіді на інформаційне

повідомлення. Тут виникає питання: що ж відіграє роль константи у цьому складному вже візуальному повороті, де все візуалізується та перетворюється в екранну віртуальну реальність? Зображення усуває не лише денотат, а й предмет як матеріальну структуру тої всезагальної тілесності як компоненти рецепції, яка вже зазначалась у Ж.-Л.Нансі, М.Мерло-Понті та інших феноменологів і теоретиків постмодерної філософії, які розглядали тілесність як гарант присутності людини в світі.

Ж.Бодрійяр пише: «Тіло ніколи не являє собою просто поверхню людини – гладку, чисту, природну, без будь-яких слідів. Таке первозданне значення воно отримало лише у наслідку витиснення, тобто розкріпощати тіло як таке, у сенсі натуралістичної ілюзії – це позначає розкріпощати його як витиснення, тобто навіть сама його оголеність обертається проти нього, саме оточуючи його повітряним ореолом цензури другої шкіри, бо шкіра як і будь-який знак, що отримує силу знаку у процесі сигніфікації подвоюється, вона здається завжди вже другою шкірою, не останньою, але не раз і не завжди даною природно. Тобто в цьому надлишку оголеності як знаку, чия робота направлена на відновлення тіла як фантазму тоталізації, ми знову маємо справу з безкінечною спекуляцією мисленевого суб'єкту, дзеркального відображення, що уловлює і формально розчленовує реальність як роздільність. Знаки, що накреслені на тілі і, що розписують собою тяжіння до смерті, повторюють на тілесному матеріалі ту ж саму метафізичну операцію мислячого суб'єкту. ... Метафізику заганяють в розум через шкіру» [4, с 201-202].

Ці метафори не такі вже і безпідставні. Феномен синестезії, феномен тілесних імплікацій, тілесного опосередкування, дистант рецепторів або інтрацепції – все це свідчить про те, що образ ідеального тіла, флеш-іміджа, тіла як ідеалу стає тим конотативно насиченим ментальним і завершеним у собі образом, який надає можливість апелювати до абсолюту. Але абсолюту, сформованому у вигляді візуальної реальності. Таким чином, візуальний поворот зазначив візуальні констатації, визначив ціле коло візуальних мистецтв. Вони сформувались у сучасних артпрактиках – це дизайн, мода, комп'ютерні ігри, весь світ кіберпростору і світ комунікативної інтеракції. Система візуальності має синестезійні форми переведення вербального на візуальне і навпаки. Це живить комунікацію, де анонімний суб'єкт гри, сформований у вигляді вербального конструкта, раптом набуває занадто агресивних і конотативно-візуально означених форм інтеракції, які створюють нове кібертіло, пов'язане з панк-кібергом, з панк-дизайном у комп'ютерному просторі. Цей панк-простір як агресивний і динамічний, надзвичайно афективний, зорієнтований на межовість інформації, на переходження

будь-яких меж: моральних, естетичних, політичних. Все це й утворює мімікрію ідеалів як регулятивів, які вже є не диференційованими. Це ідеал без ідеалу, ідеал як абсорбована знаково означена тілесність, яка стає єдиним містком в тих константах тілесних адекватцій, тілесних практик, що визначаються як досвід обробки себе (за М.Фуко), досвід дисциплінарних практик культури, які мають джерелом досвід тілесності. Такий контекст є, з одного боку, новітнім, він компенсує втрачене тіло у трансцендентальному суб'єкті класики, що є суцільною ноологічною конструкцією. З іншого боку, він не просто матеріалізує ідеал, а він його робить синестезійним, полімодальним, полівалентним. Його полівалентність вже позбавляється будь-якої метафізики, але пересуває все далі й далі на края, за межі нормативної лексики, нормативних текстів культуротворення і адаптує маргінальний досвід як ідеальний. Таким чином, породжується цілий вектор проблем, які у тій чи іншій мірі опановують диспозитив як віртуальний, екранний простір, і транспозитив як комунікативний вимір часовості, що здійснюється світовим павутинням Інтернету, комп'ютерними іграми. Поступово створюється кіберреальність, кібертіло, ігровий простір, де виникає так звана кібернетична, кінетична косметика, де можна набути у своєму віртуальному просторі ідеальних констант, перейти через всі флеш-іміджі та утворити свій віртуальний образ як кібер-панк, кібер-зразок, кібер-реальність.

Ж.Бодрійяр підсумовує розмисли та весь рефлексивний топос М.Фуко відносно диспозитиву, зокрема, диспозитиву сексуальності у своїй роботі «Символічний обмін і смерть». У розділі «Демагогія тіла» він пише: «Під знаком сексуальної революції перетворюється і потяг як революційна субстанція і безсвідоме як суб'єкт історії. Розкріпастити первинні процеси як поетичний принцип суспільної реальності, звільнити безсвідоме як споживацьку вартість – ось яке уявлення кристалізується під лозунгом тіла. Зрозуміло, чому опорою для всіх тих надій слугує тіло і стать: просто будучи витесненими при будь-якому устрої, у котрому історично оформлювалися наші суспільства, вони стали метафорами радикальної негативності. Тепер деякі хочуть, щоб вони із метафори стали революційним фактом. Помилка: прийняв стору тіла, ми потрапляємо у пастку. Перейти на бік первинного процесу неможливо, це просто чергова вторинна ілюзія. (Ж.-Ф.Ліотар) У кращому випадку – знов-таки теоретично – тіло залишиться навіки амбівалентним. Це і об'єкт, і антиоб'єкт, що пересікає і відмінє усі дисципліни, котрі намагаються вловити його єдність; це і місце і не-місце, місце бессвідомого як не-місце суб'єкту і т.п. Так само і сучасний психоаналіз (Леклер), проводячи розрізнення між тілом анатоміч-

ним і тілом ерогенним постулює процес бажання в режимі літери – від імені тіла. Усюди тіло. Просто у нас немає поняття, яке би позначало не-місце; зрозуміло, що краще всього підходить тут те, чим протягом всієї історії позначалося те, що – не – має – місця, витіснене» [5, с.221].

Цей підсумок достатньо прозоро свідчить про те, що категорія «місця» і «тіла» корелюють. Будь-яке місце тілесно зазначене як можливість місцезнаходження тілесного: тілесного досвіду, тілесного образу, інгредієнта (за Бахтінім). Трансгредієнтне, те, що виходить за межі усіх гредієнтів, тобто психологічно означених тілесних констант, набуває образу ідеалу. Це той великий Інший, який тілесно прив'язаний до ситуації, що Ж.Бодрійяр визначає як демагогію тіла, як намагання універсалізувати тілесні практики при повній нездатності зрозуміти, що тіло обмежується місцем, що тіло так чи інакше вписується у місце. А місце людини у соціумі, місце людини у космосі, місце як таке створює знов-таки виробництво місць, виробництво ідеалів, ідеальних місць, що вже потім має відголос в ідеальному тілі.

Таким чином, візуальний поворот із місця як пустого простору, із місця як можливості бути чимось або кимось, бути ідеалом чи бути образом вже формує феномен тотальної ідентичності. Візуальний поворот базується на ідентифікації з імаго, імагенативним простором, у даному випадку – віртуальним простором, який стає абсолютним, ідеальним, ідеалом, який не рефлектує єдності «Я» і «Ти». «Я» на екрані – сконструйований кіборг, позбавлений тілесності, справжньої соматичності, позбавлений найголовнішого: форми кінцевості свого існування. Наступає діалог, і виникає те новітнє ідеальне тіло як ідеал, яке, за Ж.Бодрійяром, можна визначити як симулякр, а за М.Фуко, як диспозитив, або єдність диспозиції та транспозиції, як транспозитив, тобто обмін місцями, переходу з місця на місце.

Але все це актуалізує проблема композиції, композитію як єдність усіх місць, всіх тілесних імплікацій. Де ж відбувається ця єдність? У різних контекстах. У психологічному вимірі – це синестезійний контекст, полімодальність сприйняття, єдність екстероцепції, інтрацепції (зондування підсвідомого) та пропріоцепції, тобто гравітаційна складова, яка визначає місце і орієнтацію людини у світі.

Таким чином, ідеали не є єдністю стихій або субстанційних ознак, як у класичних концепціях. Ідеали стають нормативним маркером тієї чи іншої лексики, тієї чи іншої артикуляції, тих чи інших дисциплінарних дискурсивних практик. Отже, як би ми не хотіли їх розуміти субстанційно, сучасні ідеали пов'язані з візуальним поворотом і стають нормативними маркерами лексики, нормативними маркерами культури. Це свідчить про те, що сучасний ідеал є трансформативно-маніпу-

лятивним, ідеал пов'язаний з комунікацією, з медіа, з системою трансформативних констант, з тим, що можна назвати медіакультурою. Все це і виносить поняття візуального повороту як імперативне, як те, що саму імагенацію як візуальний образ робить епіцентром формотворення культури.

Отже, композитний або композиційний метод інтерпретації тих рефлексивних систем, які формуються у контексті антропологічного, семіологічного та візуального повороту, висуває на перший план поняття «деконструкції». Деконструкція – це розчленування, що визначає диспозитив, диспозицію складових частин і синтезування новітнього перекомбінування шляхом риторики, других систем артикуляції новітніх сенсів. Перекомбінування свідчить про транспозицію: перехід з одного місця на інше, перехід від одного типу тілесних адекватій до іншого, від одного типу рефлексії в інший. Це і створює ту композитну реальність структурування ідеального або, у новітній термінології, маркерів ідеальності, маркерів міфологічності, маркерів сингулярності як унікальності знакових конотацій, знакових констант у структурі текстурального та метатекстурального цілого, яке і формується як метатекст.

Характеризуючи поняття «деконструкції» у контексті того критичного мегапростору, який здійснив Жак Дерріда, С.Неретіна пише: «Ідея культури виникає за екстраполювання ідеї знака при натуралізації знакової реальності, що ототожнюється із зовнішнім буттям значень внутрішніх ідеальних за своїм статусом. Культура, що мислиться як світ об'єктивно-ідеальних сенсів і цінностей і світ платоністичних ідей, що репрезентуються в об'єктах, котрі Дерріда пропонує піддати деконструкції. Культура згідно посмодерністам – це є уявна предметна конструкція, що претендує на універсальність і втілює у собі такі бінарні опозиції структуралізму як зовнішнє – внутрішнє, знак – значення, священне – профанне і інші. Дерріда для характеристики ведення опозиції вводить спеціальну процедуру «діферансе» – рознесення... З цим актом рознесення він пов'яже продукування того, що у метафізиці називається знаком, означуванним означуваного... Знак відсилає до предмету, репрезентанту і у кінцевому рахунку, оскільки вводиться універсальна за своєю структурою трансцендентна свідомість до трансцендентального означення. У цьому Дерріда і знаходить логоцентризм, матрицю ідеалізму» [6, с.311].

Отже, метод деконструкції не є просто відмовою від диспозиції, але це є відмова від ієрархії, від вертикалі, від центризму, субстанціалізму, який завжди пов'язувався з ідеалом. Деконструкція, звернення до одиничного компенсує ці сингулярності, тобто примати одинично-

го в ідеалі тим, що ідеал все більше і більше візуалізується і універсалізується як імагенативний абсолют. Особливо це відзначається у віртуальній реальності, де людина потрапляє у нову вічність, у новий айон, вічну молодість, яка існує як запорука позбавитися смерті. Сامةтяжіння смерті у віртуальній реальності, про що говорив Ж.Бодрийяр, не помічається.

Таким чином, ідеал як соціокультурний диспозитив та транспозитив, як хронотоп, єдність просторового і часового у вимірі трьох рефлексивних поворотів (антропологічного, семіологічного, візуального) вже концентрує у собі всю попередню історію, генезу, як опрацювання новітнього бачення, новітнього інструментарію, новітнього ідеалу як функціональної системи. Новітній ідеал як система несе у собі вербальний код і візуальний код як взаємодоповнювальні, як необхідність у візуальному вербального і навпаки. Можна стверджувати, що візуальний поворот має певну метамову, певні смислові епіцентри, епіцентри, що несуть сенс, які фактично і призводять до впевненості у тому, що ідеал функціонує у новому контексті сучасного антропологічного повороту.

Література

1. Фуко М. Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности / Мишель Фуко. – М.: Касталь, 1994. – 448 с.
2. Барт Р. Мифологии / Ролан Барт ; пер. с фр. С. Зенкина. – М.: Академический Проект, 2008. – 352с. – (Серия «Философские технологии»).
3. Морен Э. Метод. Природа Природы / Эдгар Морен ; пер с фр. Е. Н. Князева. – М.: Прогресс-Традиция, 2005. – 464 с.
4. Бодрийяр Ж. Общество потребления. Его мифы и структуры / Бодрийяр Жан; пер. с фр. Е.А.Самарской. – М.: Республика; Культурная революция, 2006. – 269 [3] с. (Мыслители XX века).
5. Бодрийяр Ж. Символический обмен и смерть / Бодрийяр Жан ; пер. с фр. С. Н. Зенкина. – М.: Добросвет, 2000. – 387 с.
6. Неретина С. Время культуры / С. Неретина, А. Огурцов. – М.: СПб.: Изд-во РХГИ, 2000. – 344 с.

Чорна Л.В.

ФЕНОМЕН ИДЕАЛА В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННОГО АНТРОПОЛОГИЧЕСКОГО ПОВОРОТА

В статье анализируется идеал сквозь призму понимания современного антропологического поворота. Интерпретация идеала и сегодня актуальная тема для дискуссий в современной философии. Глубинные изменения в культурных практиках современного глобального мира не позволяют оставить

идеал в старых современных рамках. Он из образа субстанции становится вербализованной конструкцией. Цель статьи – перейти от всеобщего видения идеала к его интерпретации в рамках антропологического поворота. Идеал проанализирован в реалиях современных культурных практик, влияющих на его формирование. Доказано, что идеал как эйдос мифологизируется. Современный миф превращается в систему социальных риторических норм, трансформаций текста, становится риторической механикой в лингво-семиологическом контексте (контексте дискурсивных практик). Уже в кругу понимания новейшей мифологии, новейшей системы вербальных, лингвистических, семиологических предикаций функционирования идеала трансформируется и сам идеал. Его Ж. Бодрийяр определяет как симулякр. Рождается симбиоз тактильной, зрительной и вербальной синестезии, где «образ», «гештальт», «патерн» становятся экраном, зрелищем в виртуальном пространстве коммуникации. В статье акцентируется внимание на визуальном повороте, который характеризуется как экранная виртуальная реальность. Изображение устраняет предмет как материальную структуру всеобщей телесности. Именно телесность рассматривалась как гарант присутствия человека в мире. Образ идеального тела, флеш-имиджа, тела как идеала, становится ментальным образом. В статье подчеркивается, что визуальный поворот способствовал появлению новых культурных практик. Новое панк-пространство, ориентированное на размывание любых границ: моральных, эстетических, политических – способствует мимикрии идеалов как регулятивов. Идеал анализируется во взаимосвязи с дисциплинарными практиками культуры, источник которых в опыте телесности. Он рассматривается в новом контексте, который компенсирует утраченное тело в трансцендентальном субъекте классики.

В статье подчеркивается, что идеал утрачивает метафизичность классики, постепенно переходит границы нормативных текстов культуры и адаптирует маргинальный опыт как идеальный. Формируется киберреальность, кибертело, где можно приобрести идеальные константы и создать свой виртуальный образ. Визуальный поворот из места как пустого пространства, из места, где только возможен идеал, рождает фантом тотальной идентичности. «Я» как ментальный, лишенный настоящей соматической телесности образ становится сконструированным киборгом, который лишен главного – конечности своего существования. В статье сделан вывод о том, что идеалы уже не являются единством субстанциональных качеств, как в классических концепциях. Они становятся нормативными маркерами лексики, маркерами дисциплинарных дискурсивных практик. Идеалы становятся трансформативно-манипулятивными. Современный идеал как система презентует вербальный и визуальный код как взаимодополняемые. В статье сделан вывод о том, что идеал функционирует в новом контексте современного антропологического поворота.

***Ключевые слова:** антропологический поворот, идеал, культурная практика, постмодерн, социокультурное пространство.*

Chorna L.V.

THE IDEAL PHENOMENON IN THE CONTEXT OF MODERN ANTHROPOLOGICAL TURNING-POINT

The article analyses the Ideal in the light of modern anthropological turning-point comprehension. Nowadays the Ideal interpretation is also topical theme for discussions of philosophy. Deep changes in cultural practices of contemporary globalist world don't allow to reserve the Ideal within the old bounds of Modern. The purpose of article is to pass from general vision of Ideal to its interpretation within the limits of anthropological turning-point. The Ideal is analyzed in realities of modern cultural practices that influence on its forming. There is scientifically proved that Ideal as "eidosis" is mythologized. Present myth is turning into a system of social rhetorical norms and text transformations; it becomes the rhetorical mechanics in lynguo-semiological context (context of discursive practices). In the sphere of newest mythology understanding, of newest system of verbal, linguistic, semiological predications of Ideal operating, the Ideal itself is changing. Jean Baudrillard defines it as simulacrum. There is occurred the symbiosis of tactile, visual and verbal synaesthesia, where the "image", "gestalt", "pattern" become a screen, a performance in virtual space of communication. The attention is focused on the constant of this complex visual turn, where everything is visualized and becomes a screen virtual reality.

Image eliminates the object as material structure of universal corporality. It is precisely the corporality that was considered as a guarantor of human presence in the world. The image of the ideal body becomes a mental image. The article emphasizes that the visual turn favoured to the appearance of new cultural practices. New punk space, which is oriented on blurring of any boundaries: moral, aesthetic, political, it promotes the mimicry of ideals as regulators. The ideal is analysed in relation to the disciplinary practices of culture, the source of which is in the experience of corporality. It is considered in the new context that compensates for the lost body in the transcendental subject of classics.

The article stresses that the Ideal loses its metaphysics of classics, gradually exceeds the limits of normative cultural texts and adapts marginal experience as an ideal. The cyber reality is formed, where you can acquire the ideal constants and create your virtual image. Visual turn from the place as an empty space, from the place where the only ideal is possible, gives rise to a phantom of total identity. The Ideal is turning from image of substance into verbalized construction. The "I" as an image that is mental and deprived of real somatic corporality, becomes a cyborg engineered, it lacks in the main thing - the finiteness of its existence. The article concludes that the Ideals are no longer the unity of the substantial qualities, as they were in classical concepts. They become normative vocabulary markers, markers of disciplinary discursive practices. Ideal becomes transformative-manipulative. The modern Ideal as a system presents a verbal and visual code as complementary. The paper concluded that the Ideal is functioning in the new context of modern anthropological turning-point.

Key words: *anthropological turning-point, the Ideal, cultural practice, Postmodernism, socio-cultural space.*

Надійшла до редакції 2.04.2016 р.